

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

ו היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

ו

ו (א) (בשנת - סימן זה תחלת הספר ותחילת נבואת ישעי' ומש' סימנים הקדומים נאמרו אחר זה הסימן אלא שאין מיקדם ומאות' בתור' וראיי' לדבר ישעיה נבא ונותר' בת ליון כסב' וגו' זה היה לאח' שהחריב וגלה סנחריב אח' עזרת השנע' ונשארו רק יהודה ויר שלים לכך אמר חזון ישעיה וגו' על יהודה וירושלים וגו' על מה תכו עוד תוסיפו סרה וגו'. הא ברנבאל): בשנת מות. כשנלטרע: ושוליו. כמו שולי המעיל (שמו' כ"ח) תחתיתו ראיתיו יישב על כסאו בשמי' ורגליו בהיכל הדים מרגלותיו בבית המקדש לדון ונל עוזיהו שבא ליעול כתר כהונה: (ב) שרפי' עומדי' ממעל. בשמי': לו. לשמשו בן חרגום יונתן שמשין קדישין ברומא קדמוהי: בשמים ינסה סניו. שלא יביט ללד השכינה: ובשמים יכסה רגליו לנביעות שלא יראה כל גופו לפני בוראו. ובת: קומא ראיתי כיסוי הרגלים לפי שהם כנף רגל

(א) בשנת-מות המלך עזיהו

ואראה את-אדני

ישב על-כסאָרם ונשא

ושוליו מלאים את-ההיכל:

(3) שרפים עמדים וממער לו

שש כנפים שש כנפים לאחד

בשתיים וכסה פניו

ובשתיים יכסה רגליו

ובשתיים יעופף:

(ג) וקרא זה אר-זה ואמר

קדוש קדוש קדוש

יהוה צבאות

מלא כל-הארץ כבודו:

(ד) וינעו אמות הספים

מקול הקורא

והבית ימלא עשן:

ואמר

עגל שלא להזכיר לישראל עון העגל: ובשתי' יעופף. ובתרון משמש: (ג) וקרא זה אל זה. נוטלין רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שריפה אלא אם כן פתחו כולם כאחד וזהו שיסד ציבור אור קדושה כולם כאזד עונים כו'. ומדרש אגדה מעשה מרבנה הוא וכן תירגס קק"ג' פעמים בתרגומו: (ד) וינעו אמות הספים. אילות סיפי הם מזוהו' הפתח שנמדדין במדות אמות לגוב' ולרוחב והן מזוזות ההיכל: מקול הקורא. מקול המלאכים הקוראים והוא היה יום הרעש שנאמר צו ונסתם כאשר נסתם מפני הרעש בימי עזריה (זכריה י"ד) בו ביום עמד עזריה להקטיר בהיכל רעש שמים לשורפו לומר דינו בשריפה כמו שנאמר ותאכל את החמשים ומאתים איש (במדבר ט"ז) וזהו שקראם שרפים שנאו לשורפו. רעשה הארץ לכולעו בסנורה דינו לנלעו בקרח שערער על הנהונה ילתה בת קול ואמרה זכרון לכני ישראל וגו' (שם) ולא יהיה עוד אדם המעורר על הנהונה בקרח בבליע' ובעדתו בשריפה אלא כאשר דבר ה' ביד משה בסנה הבא נא ידך בחיקך (שמות ד') והוליתם מלודעת כשלג אף כאן לודעת זרקה במלכו: והבית ימלא עשן. היה נמלא עשן:

כי

ב א ו ר

ו (א) בשנת, אין לספק שלדקו דברי חז"ל כי פה תחלת נבואת ישעי' וכמו שכתב רש"י בתחלת ספר הזה כי עתה הוקדש לנביא לה'. מות המלך, חז"ל אמרו שהיא בשנה שנלטרע

כו

ישעיהו

באור כד

ו

(א) אים טאָרעסִיָאָהרע דעם קעניגס עזיהו

זאָה איך דען העררן

זיטצענד אויף איינעם טהראָנע האָך אונד ערהאַכען,
אונד זיינע שלעפּפען פֿיללטען דען פּאַללאַסט.

(ב) שרפים שטאַנדען דאָ צור זייטע איהם,

זעכס פֿיטטיגע, זעכס פֿיטטיגע איין יעדער,

מיט צווייען דעקט' ער זיין אָנגעזכט,

מיט צווייען דעקט' ער זיינע פֿיסע,

מיט צווייען פֿלאַג: ער.

(ג) אונד איינער ריעף דעם אָנדערן צו, אונד שפּראַך:

הייליג! הייליג! הייליג!

איזט דער עוויגע צבאוח!

פֿאַלל איזט דיא גאַנצע ערדע זיינער העררליכקייט.

(ד) דאָ ערבּעכטען דיא זיילען דער שוועללען

פֿאַר דער שטיממע דעם רופֿענדען,

אונד דאָז הויז פֿיללטע זיך מיט רויך.

דאָ

צו על שהקטיר קטרת
כמפירש נד"הי"ב' (פרשה
כ"ו) ולדעת' נאמ' בשנת
מות לפי שמלורע חשוב
כמת, אולם לדברייהם יש
יותר לפרש שחשב כמת
לפי שמיוס ההוא והלא' לא
היה עוד שליט בארץ,
ויוחס בנו על הבית שופט
את עם הארץ, כנזכר זה
במ"ב (ט"ו ה') ובד"הי"ב'
(כ"ו ב"א). אבל הראב"ע
והרד"ק החליטו שהענין
כפשוטו בשנה אשר מת בו,
ומה שנאמר בתחלת הספר
בימי עזריהו, לפי
שנבא עוד איהו מדיים
בטרם מית המלך. ישב,
י"ת שרי על כורסיה רס
ומטל בשמי מרומא,
וא"כ היתה המראה הזאת
בשמי שקי' במרא' מיניהו

שאמר ראיתי את ה' יושב על כסאו וכל לבא השמים עומד עליו (מ"א כ"ב י"ו) וכמראה
הראשונה של יחזקאל שנאמר בה (יחזקאל א' א') נפתחו השמים ואראה וגו'; אך יותר
נראה כדעת האומר כי בהיכל ה' נבואות נראה לו המראה הנוראה הזאת כי שם כבוד ה'
חופף, וכענין מראה השניה שראה יחזקאל (ז' ג'), וכן בעמים (ט' א') ראיתי את ה' נלכ
על המזבח, וגם יונתן שלדעתו הכסא היה עמד בשמי שמים, הנה תרגם ושוליו ומזיו
יקריה אתמלי היכלא, ואין ספק שכוונתו על היכל בית ה' ולא כמו שחשב הרד"ק על היכל
השמים, כנראה מן אמות הספים וגמלי המזבח שהזכיר, וכן פירש רש"י ע"ש. (ב) שרפים,
מלאכי אש, והראב"ע אשר שנקראו בן בעביר שפרסו פיו, וזה רחוק, ויונתן תרגם שאשין
קדישין, והחכם געזעניוס אשר שיתכן שראה אותם בדמיונו בתמונת נאשים בעלי כנפים
(געפֿליגעלעטע טאַנגען) מענין נחש ושרף, וכענין הכרוב שראה יחזקאל, אולם הנחש היה
תועבה לעבריים מני אז, והיה להם רק דמות פועל הרע כנראה מספור נחש הקדמני (וע"ש
בהמעמד), ואיך ידמה בזה משרתי על-זון? ואין לומר שנאמת היו אלה מלאכי זעם אשר רכס
לשח בעמו זה לא יודק כלל אל תוכן המראה אשר בה יקדישו לאלהי הכבוד ויעריצו לקדוש
ישראל כאשר יראה הקורא, ואף אגם לדעת חז"ל היו זאת משלפת מלאכי רעם ואמרו שנקראו
שרפים בעבור שבאו לשרוף את עזריה עיין רש"י, הנה גם זה רק דרך דרש ורחיק מן הפשוט. אכן
יען כל דע בעבור טעם אגם, לזה לא העתיק הרב המתרגם המלה הזאת. ממעל לו, סמוך
לו כמו ועליו מטה מנשה. (ג) קדוש, השלוש באן יורה לחיזק הקריאה כמו היכל ה'
היכל ה' היכל ה' (ירמ' ז' ד'), ארץ ארץ ארץ (שם כ"ב כ"ט) ועוד כמוהו, וכן הוא דעת
החכם געזעניוס. מלא כל הארץ, אף שהוא קדוש ונעלה בתכלית הקדושה גם הארץ
השפלה מלאה כבוד, ע"ד המגניסי לשנת המשפילי לראות (מדברי הראב"ע).
(ד) אמות השמים, אמר הראב"ע הספים סרו מאקומם אמות ידועות ויש אומרים שאין למלה
הזאת אמות ע"כ, והרב תרגם כפירוש רש"י ובתרגם יונתן. מקול הקורא, לדעת הראב"ע
שעורו מקול המון הקורא, וי"ת מקל מלולא נאלו נאמר מקול הקריאה. גם יחזקאל שיקרא
רק תואר לקול וענינו מקול אשר קורא, ויתורגם: פֿון דער רופֿענדען שטימוע. והחכם
געזעניוס אשר שהוא בעין שם קנין, והרב המתרגם העתיק כאשר הוא בעברית ביחוד.
ימלא עשן, הוא ענין כבוד ה' וכמו שהיה נחונת הבית אלל שלמה.

(ה) דא שפראך איך: וועהע מיר, דאס איך פֿערלאָרען בין, דען איין מאָן אונריינער ליפפען בין איך, אונד אינמיטטען איינעס פֿאַלקעס אונריינער ליפפען וואָהנע איך, אונד דען קאַניג, דען עוויגען צבאִית שויעטען מיינע אויגען.

(ו) דאָ פֿלאַג צו מיר איינער דער שרפים, אין זיינער האַנד איינע גליהענדע קאָהלע, מיט דער צאָננע נאָהם ער זיא פֿאַם אַלטאַרע, אונד ער ליעס זיא בעריהרען מיינען טונד, אונד שפראַך: זיעה! בעריהרט האַט דיעזע דיינע ליפפען, נון ענטשווינדעט דיינע שולד, אונד דיינע זינדע ווירד נעזיהנט.

(ז) דאָ האַרטע איך דיא שטיממע דעס העררן, שפּרעכענד: ווען זאָלל איך זענדען, אונד ווער ווירד געהען פֿיר אונד? אונד איך זאָגטע: היער בין איך, זענדע טיך!

(ח) אונד ער שפראַך: געהע אונד זאָגע דיעזעס פֿאַלקע: איהר האַרעט דאָך, אינד וואָללעט ניכט בענרייפֿען; איהר זעהעט דאָך, אונד וואָללעט ניכט ערקענגען. פֿער.

ביחוד לפי שהרגיש כי לא ללא ענין נרא' אליו המרא' הנפלאה הזאת, וידע כי בו בחר ה' להיות נביא עם ולכן אמר איש טאא שפתיים ואינני ראוי להיות שליח ה', והוסיף שגם עמו נטמאו. (ו) רצפה, גחלת בוערת, ולדעת חכמי העמי' הוא מענין רכפת אבנים כי כן היה מנהגם לללות בשר על אבן אשר הוסיף באש, אולם כל ידעתי מה ענין לאבן הזא' על המזבח. (ולדעתי ר' לך ור' שך וכן ר' ר' כלם מסתעפים מן שרף, אולם אין באן המקיס להעמיק בזה). במלקחים, אמר הריק"ס, וכיון שהוא שרף למה לו למלקחים? אלף שלף ישרוף הנביא אס יגע בו בידו, וזה דחוק. והראנ"ע אמר שהוא דרך נבי אדם, ובאמת אין להקשות על דמיוני מראה הנבואה. (ז) וסר עונך, כי אס האים יעבירו טומא' הגוף כפי חקי התורה אף כי שהאש תזרף ותלכו, ועוד כי אס גר הנכנס תחת כנפי השכינ' לריד טביל', (וילפינן זה ממעמד הר סיני) אף כי האיש אשר הוקדש לנביא ופי ה' ידבר עמוי. (ח) ומי

ילך לנו, הראנ"ע כתב אומר לשרפים על כן מלת לנו ע"כ, וי"מ שהרבו רק דרך כבוד כמו נעשה אדם כללמונו (בראשית א' כ"ו) ושם אלהים לעד, וביינותן שבמקראות גדולות דפוס באזיליאה לא מתורגם כלל מלת לנו רק העתיק: ומן ייזיל לאלפא. (ט) ויאמר וגו', פסוק זה והבא אחריו כבר נתפרשו על אופנים שונים, ואני בבאורי רק נר לנתיבת הרב המתרגם אשים. שמעו שמוע, כמו שתרגם יונתן: דשמעין משמע ולא מסתכלין וכו', ואז הרד"ק שהוא לוי במקום אית"ן וראוי תשמעו תראו, כוונתו כי נכון באן העתיד שיורה על התמידות כאשר הערנו על זה פעמים, והענין כבר שלמתי לכם נביאי השכם והערב (עיין רש"י בפסוק הקידס) ועשיתי לעיניכם גדולת ונפלאות ואתם כל תשמעו וכל תראו.

(י) השמן לכ העם הזה. כמו הכנב את לבו (שמות ח') ל' הליך (לשון) סעול לנס הולך הליך והשמן (אנגרייט"ט בלע"ז) ולאזניו הולכי' הליך והכנב משמוע: ועיניו השע. טחיס בענין שואמ' (לקמן מ"ד) כי טח מראות עיניהם הטוח מתרגמיון דאיתשע: פן יראה בעיניו. נתנו לנס ש' א' ישמעו דברי נביאי' דהם יראי' שאל' ייטבו בעיניה' דנריו ויבינו בלנס וישבו אליהו היא רפואת': (יא) עד מתי. יכנידו את לנס ולא ישמעו: ויאמר. ידעתי כי לא ישבו עד תנא פורענו' עליה' וילכו בגולה ואזו עניהם מאין יושב: שאז תשאה. לשין גלמוד מאין יושב: (יב) ורבה העזובה. שהארץ תעזובה' וכך הלשון יכנו מקומות עזונים בקרב הארץ: (יג) ועוד בה עשירי'. גם אותה השארית אשוב ידי עליה בלירוף אחר לירוף והית' לבער עד שלא ישארו אלא לדיקי' גאורי' שישובו אלי בכל לנס: כאלה ובאלון. אשר בעת זמן שלכת שלהן שהן משליכין עלין שלהן בימי הסתיו שילוך אחר שילוך עד שאין נותר בה זולתי המנבת אף הם זרע הקדש הנמלאין בה עומדין בקדושתו הם יהיו לה למנבת. ד"א מנבת' נטיעתה לכך אינו מכלה אותה שאינו נטעת'

(י) השמן ללב העם הזה
ואזניו הכבד
ועיניו השע
פן יראה בעיניו
ובאזניו ישמע
ולבבו יבין
ושב

ורפא לו:

(יא) ואמר עד-מתי אדני
ניאמר עד אשר אם-שאו ערים
מאין יושב

ובתים מאין אדם

והאדמה תשאה שממה:

(יב) ורתק יהוה את-האדם
ורבה העזובה בקרב הארץ:

(יג) ועוד בה עשיריה
ושבה

והיתה לבער

כארה וכאלון

אשר בשלכת מצבת בם

זרע קדש מצבתה:

ויהי

זרע קדש. ויש פותרים שער שלכת היתה בירושל' כמו שאמור בד"ה (א' כ"ו) והיו שם אלה ואלון נטועי!'

ב א ו ר

(י) השמן, מן שמן, וע"ד טפס כחלב לנס (מהלים ק"ט ע'), והמשל הזה לוקח מן מגן גבורים המשומים" בשאן, ואם יפגע חן יחזור לאחוריו, כן לא יכוס בלנס דברי מוסר ומוכחת ה', והנה השמן הוא המקור מן הספעיל ויוגן בחסרון מלת האלימות היתה, ושעורו יהיה השמן, וכן הכנב והשע, וזה ע"ד עונש, ובאו שכתב הרד"ק, יען עד עתה לא שמעו לכן חנכי הכנב את לנס עוד, ובאשר מלינו אלל פרעה וס' חון. השע, ענינו טיפה וסתימה וכן לקמן (ל"ב ג') ולא תשעינה עיני רואים, ומרגום וטח את הבית (ייקרא י"ד מ"ב) וישע

(א) פֶּעֶר שְׂטָאָקֶט זִיּוּא דְאִוּ הָעֶרֶץ דִּיעוּעִים פֶּאֶלְקֶעס,
 אונד זיין געהאָר ערשווערט,
 אונד זיינע אויגען פֶּערבלענדעט,
 דאַס עס ניכט זעהע מיט זיינען אויגען,
 (ניכט) טוט זיינען אָהרען הָאָרע,
 ביז זיין הערץ בעגרייפֶּע,
 עס זיך בעקעהרע,
 דאַס הייל איהם ווערדע.

(א) דאָ זאָנטע איך: וויאָ לאַנגע? הערר!
 ער שפּראַך: ביו דאַס פֶּעראַרעט שטאַרטע זינד
 אַב מאַנגעל דער בעוואָהנער,
 אונד הייזער, אַב מאַנגעל אַן מענשען,
 יא, דאַו לאַנד פֶּעראַרעט—איינע וויסטע ווירד;
 (ב) אונד אימער פֶּערנער טרייבט דער עוויגע דיא מענשען,
 דאַס גראַס דיא ענטלעערונג ווירד אים לאַנדע.
 (ג) אונד בליעבע נאָך דאַרין דער צעהנטע טהייל,
 אָדער קעהרטע ער צוריק,
 זאָ ווירדע ער פֶּערטילגט—
 דאָך וויאָ דיא טערעכניטע אונד דיא אויפֶּע
 בייא דער עיטבלאָטטערונג דען שטאַם בעהאַטען,
 זאָ דער הייליגע זאַמע איהרען שטאַם.

וישיע ית ביתא, והוס
 קמלות הה"א שלא כמפט,
 כי מה שאמ' הראב"ע וראוי
 ע"ד הרף וישנה בעבור
 אות הגרון, הנה זה ילדק
 רק פתחת הש"ן ולא
 קמלות הה"א, אלס ייחד
 יתכן מה שאמר עוד ז"ל,
 אויפהימן השניי הנראים
 כלום' מגמי ע"ו כיוז נכון,
 יען אז ראוי להיות קציע
 ע"ד קציע ובסנת אות הגרון
 נחלק הלירי לפתח. ולכבו,
 יש וישאשש במקו' אל כל
 או אולם כמו וענדיך
 באו לשבר אכל (נראשית
 מ"ב י') ועוד רבים (עיין
 מכלול), וכן הודאחה באו,
 כי אמר ה' אף שאנכי
 הכננדיתי את לבו, בכל זה
 עוד יש לאל ידו לאוב אלי
 מעלמו, כי ה' לא ימנע
 תשובה מברואיו, ואס גם
 לפעמים יסך דרך תשובה
 בסירי' לפני רשעי' גמורי',

בכל זה עוד הוא שליט ברובו לעזוב דרך רשע, והוא שאמר הזמן לב וגו' כלומר לא אעשה עמהם טובות
 להטותם לדרך הטובה, ואדרבא אפתח לפנים פתחי דרכי עקלקלות, אכל בלכבו יוכל להבין ואז
 וכן ורפא לו. ובפי לכות המליכה תרגם הרב הוי"ו של ולכבו כמו ע"ד והוא נכון כפי הכוונה, ובה
 נקצר האמר היטיב עם הפסק הבא כאשר יבין המשניל. (יא) עד מחי, בקש הנביא לדעת עד מתי
 תעמוד הרעה הזאת שלא יבינו ולא ישמעו, והתשובה: עד שזהיה הארץ שמה (ראב"ע). עד אשר
 אב, כמו עד כי וכן עד אס דברתי (נראשית כ"ד ל"ג) ועוד רבים (עיין מכלול). שאו עדים, יתכן
 לפרש זה על הרעש שהיה בימי עוזיה כנאמר בזכריה (י"ד ה') כאשר נסתם מפני הרעש בימי
 עוזיה מלך יהודה, וכן בא בעמוס (א' א') בימי עוזיה וגו' שנתיס לפני הרעש, ולא ידענו
 אס לא היה הרעש בשנת מות המלך עוזיה, ובפרט יולדק זה לדעת חז"ל שפתרו בשנת מות
 על היום שנלטרע בו, ואשר וינועו אמות הספים הוא רמו לרעש (עיין רש"י לעיל), אולם
 יען בא ורחק ה' את האדם, וזה משמע רק שירחיקס מעל גבולס ולא שימותו, לום
 פירשו המפרשים שהכוונה רק על הגלות, וכן אמר הראב"ע שיליכס אל ארץ רחוקה, וכן נוטה
 דעת הרב המתרגם כאשר תראה כמה שינוא. ובהים, לא לבד שהערים יחרבו אשר אס ישכנו
 רק עשירי עם ובעלי אומנות, אכל גם בנתי החכרים שהס משכן אכרים ויוגבים לא
 יהיה יושב, ולכן האדמה תשאה שמה, כי אדם חין לעבוד אותה. (יב) ורחק, תרגם הרב
 על פי הראב"ע שהנאמי לעיל שירחיקס עד מאד מארץ נחלתם עד שלא יהיה להס מקוה
 לשוב עוד. העוובה, שס נפלט מלובכה, כלומר שתעזוב הארץ מהס (רד"ק). (יג) עשיריה,
 חלק העשירי, וכן תרגם יונתן פד מן עשרא, והנה קלת מחכמי העמים פתרו זה בדרך
 התנאי, כאלו יאמר, ואס אולי עוד בה חלק העשירי גם זה ישוב והיה לנער, וגם הרב המתרגם
 ארז את דרכס, אך נטה מהס נפירוש מלת ושבכה, כי לדעתו הוי"ו כמו או, והכוונה
 אס יאשר בארץ העשיריה או אס העשירית הזאת תשוב מארץ שנים, הנה גם המה יכלו
 ויתאו. לבער, כמו אס יהיה לבער קין (במדבר כ"ד כ"ב). כאלה וכאלון, הנביא ישיס
 הפרשה בדברי תנחומים, אשר אס גם ישמיד ה' את פרוי ממעל, גוצו בארץ עוד יעמוד
 ועוד יפרח כאלה וכאלון. אשר בשלכה, לעת שלכו עליהם עוד המלכת נס נאשר ויעש
 פרוי כמו נטע. מצבחה, בנוי הס"ס ננגד האדמה (רד"ק), והענין כן מהיה מלכת הארץ
 הזאת כי זרע קדש נטוע בה ולכן כל השאר.